

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

§. 6. Tempa ornantur pierate, profanantur peccatis. Ex Veteri. Ex Novo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79369)

§. IV.

Templa aedificandi motiva.

O Peruit nubes tabernaculum testimonii, & gloria Domini implevit illud. Ex. 40. 32. Tabernaculo jam exstructo, & pie consecrato, ad volat magnus Deus: non se continet; occurrit cum gaudio; ut sua fruatur domo. Similiter 3. Reg. 8. 11. *Impleverat gloria Domini.* Velloso in Judith 1. Par. 3.

Rex Salomon prius aedificavit Domum Dei, tum sibi. 3. Reg. 6. 1. & c. 7. 1.

Inventum est in Ecbatanis volumen unum. 1. Esdræ 6. 2. Quid in illo? *Cyrus rex decrevit, ut domus DEI aedificaretur.* v. 3. Suam Cyrus curam de templo aedificando mandatam voluit annalibus Persicis: Unde tantum sibi nomen peperit. *45. 1. haec dicit Dominus Christo meo Cyro.* Velloso ibid.

Sicut juravit Domino. Ps. 131. 2. David, cum de se apud DEUM agere vellet: *memento Domine David.* v. 1. uno post versu suum de templo condendo votum explicat: *sicut juravit* Cur à sui cura mentem ad templum vertit? S. Basilus hic: *cujus gratia hoc fecit?* quod hac re potissimum delectetur Deus. Velloso ibidem.

Homines divites in virtute, pulchritudinis studium habentes. Eccl. 44. 6. Dion. Carthul. id est, diligenter intenti circa ornatum cultus divini, & templi decorem.

Nunquid tempus vobis est, ut habitetis in domibus laqueatis; & Domus ista deserta? Aggæi 1. 4. Docet hic Deus, Fidelibus primam debere esse curam templi, & sacrorum: ac, cum urbs nova erigitur, primo erigendum esse templum, & cultum Dei stabiliendum, Cornelius hic.

Et alius Angelus egrediebatur. Zach. 2. 3. Videt Angelum habitu Architecni, in manu ejus funiculus mensuræ. Rogatus, quò abeat? respondet: *ut metiar Jerusalem;* scilicet ad urbem murò, & templò, ornandam. Rupertus l. 7. de Viâ. Verbi c. 19. in aedificatione terrene civitatis, & templi, jam & opifices volunt videri, seque certatim ingerunt, Angeli. Velloso citatus.

§. V.

Templa splendida, & sumptuosa.

Plueruntque Salomoni &c. 3. Reg. 5. 15. Onera portantium, & latomorum, in fabrica templi, erant universim viginti quinquaginta millia. Cornelius hic.

Magna erit gloria Domus istius novissime plus, quam prima. Aggæi 2. 10. In quo est major hæc templi secundi gloria? Non in divitiis, nec templi majestate; non in ceremoniis, nec in Sacerdotum Sanctitate: nam omnia hæc multò illustriora fuerunt in templo primo. Ideo 1. Esdræ 3. 12. in instauratione secundi templi lacrymabantur, memores præstantiæ primi templi. Quæ ergo gloria secundi templi? subdit Aggæus v. 8. *venit desideratus cunctis gentibus; & implebo domum istam gloria dicit Dominus.* Stella in Luc. 2.

Scribit S. Hieronymus ad Paulinum: *Adria-*

num Imperatorè Bethlehem pro fanasse, erectò ibidem Adonidis simulachro: ut in specu, ubi quodam Christus parvulus vagit, Veneris amarius plangeretur. Scitit ibi Adonis per centum octuaginta annos, usque ad Constantinum Imp. quando S. Helena ejus mater, everso Adonide, magnificam Ecclesiam super ipsam specum extruxit: & super ipsum præsepe, in quo Agnus Dei reclinatus est, erexit altare; in quo idem jugiter Deo offerretur, qui ibidem primò pro salute hominum illuxerat. Sed & Constantinus eandem specum regalibus ornamentis, ex auro, argento, variisque aulais, exornavit: ita ut hæc Basilica Mundi esset miraculum; nec in orbe quidquam ei esset simile. Nam excelsa est admodum, & amplissima. Quilibet ordo habebat quinquaginta columnas, singulari artificio, pretiosissimis sunt incrustati: quocirca ipsi etiam Turca, & Saraceni reverenter hoc templum frequentant. Cornelius in Michæ. 5. 2. ex Adrichomio &c.

Aedificium Vaticanæ Ecclesiæ vocant ab aedificio Angelicum opus; ab amplitudine, gigantum: cui nec comparari queunt decantata septem orbis miracula. Globus supremi apicis capit plus triginta quinque personis. Summum altare, quod in medio templi erectum, à Leone Magno vocatum fuit lectus Sanctæ quietis: èò quòd in illo condita essent corpora SS. Petri, & Pauli. Habet unum Cardinalem, Archipresbyterum, trecentos Canonicos, triginta beneficiatos, præter aliquot Sacellanos, & Diaconos. Aringi de Roma novâ,

§. VI.

Templa ornantur pietate, profanantur peccatis.

Ex Veteri.

SI aversione averi fueritis vos auferam Israel & templum. 3. Reg. 9. 6. 7. Si interior animorum cultus deficiat; quidquid magnum, quidquid sublime, exterioris cultus est, Deus abjicit. Babyloniorum rex templum Jerosolymæ incendit. 4. Reg. 25. 9. tres autem pueri in igne innocui Dan. 3. 24. Cur tam inæqualiter Deus tractat, & templum, & pueros? Rupertus l. 6. de Viâ. Verbi c. 25. non poterat hic Deus excelsus templum suum, quod erat Jerosolymis, illæsum custodire à flammis incendiî Babylonii, qui tres pueros taliter custodivit in camino ignis? Poterat: sed erudiendus erat Mundus, ut sciret; quòd Deus excelsus, non pulchris lapidibus, aureis, vel parietibus templi manufacti delectetur; sed fidei claritate, & mundi cordibus: & ille est ei optabilis locus. Bæza t. 2. l. 12. c. 4.

Dirutum à Chaldæo templum 4. Reg. 25. 9.; urbem, & ædem Sacram, incenderunt Romani. Id. Pelus. l. 1. ep. 73. ut, dum suis non parciat aulis, terrorem iis, qui peccant, injiciat.

Domine, dilexi decorem Domus tuae. Ps. 25. 8. Decorem Domus dicit, non pulchritudinem parietum, aut ministeriorum pretiosissimos apparatus; sed ipsorum actuum beatissimam qualitatem, quibus cuncta gaudet Ecclesia: id est, in psalmorum jubilatione, in precum sanctitate, in Chri-

Christiani populi humillimâ devotione. Cassiodorus hic.

Nec perpercit, omnia speciosa Jacob &c. Thren. 2.2. quæ habebant in ornamentis famosissimi templi, & cultu ceremoniarum, quò se gloriosiores ceteris gentibus credebant: quæ nimirum Dominus præcipitavit, & destruxit in furore suo. Ut intelligeres, Dominum non ea, sed ipsos requisisse, sibi in cultum, & gloriam, nominis sui. S. Paschasius hic.

Ex Novo.

Relinquetur vobis Domus vestra deserta. Matth. 23.38. Post minas graves Discipuli Magistrum deducunt Matth. 24. 1. ostenderent adificationes templi. Cajetanus: monstrare volunt templi adificationes, provocaturi ad misericordiam. Placent Deo sacræ ades interim, dum fovent pios sensus animi. Quòd si Domus Deo erigatur magnifica, non tamen piè colatur; verè ab hoste, & igne perire, sinit Deus. Velloso in Judith 1. Paræn. 3. Cur ostenderunt Discipuli adificium templi? quòd noverant frequenter à Christo visum? Ut flecterent eum ad misericordiam: nè scilicet templum relinqueretur; proit paulò antè asseruit Et quia Discipuli rudes erant; carnalem, & rudem, causam miserendi teigerunt; ostendendo pretiositatem templi: quasi, propter corporalia illa templi ornamenta, præservandum esset à destructione; & quasi talia Deus ponderaret. Dion. Carthusianus hic.

Non relinquetur lapis. Luc. 21.6. Si omnia mundi templa, utensilia Deo dicata, deperirent, sanctitas, qua salvari homo potest, non deperit. Sim. Cass. 1.9. c.53.

§. VII.

Templi reverentia commendatur, & devotio in ea.

Ex Veteri.

Quam terribilis est locus iste! non est hic aliud, nisi Domus Dei, & porta cæli. Gen. 28.17.

Lavabant manus suas, ac pedes; quando ingressuri sunt tabernaculum testimonii. Ex. 30.19.20. Vide, quanta reverentia templis, locisque Deo dicatis, debeat. Quin & Pythagoræ fuit dogma: nudis pedibus sacrificia. Nunc quoque Mauri, & Saraceni, templa, in quibus sacra facturi sunt, non ingrediuntur, nisi calcæis depositis: Cornelius in Ex. 3.5. Solvere jubetur Moyses de pedibus calcæamenta, antequam ad montem Dei Horeb, & rubum incombustum, appropinquaret. Ex. 3.5.

Ut confugiat ad eas. Num. 35.15. Causa asylorum, fuit reverentia templorum, & locorum sacrorum, & ipsius Dei: dum enim Domus Dei habentur Sacro-Sanctæ, & asyla; celebratur ejus gloria, & majestas; misericordia, & bonitas: dum miseros ad se confugientes in suam tutelam recipit. Cornelius hic.

Non audebant olim Dagonis Sacerdotes templi sui limen, in quod amputatas Dagonis manus reperissent, conculcare, 1. Reg. 5.5. Eva-

ginatò gladiò tenuit Angelus Josue, nè in loco sancto, in quo stabat calcæatis pedibus, gradetur. Jos. 5.15.

Custodi pedem tuum, ingrediens Domum Dei. Eccl. 4.17. Symbolicè pedes S. Gregorius, August. Basilius, Orig. Hieron., & alii, accipiunt affectus animi: quia, sicut pedibus itur ad locum destinatum, sic affectibus itur ad opus externum. Affectus ergo sunt, quasi pedes animæ, quibus ipsa se promovet ad opus. Sensus ergo est: ingressurus templum custodi pedes, id est, affectus animæ; nè quid animò volvas, aut concupiscas, Deò indignum. Cornelius hic.

Ex Novo, Patribus & aliis.

Venit in spiritu in templum. Luc. 2.27. Non venit Simeon in spiritu superbiæ, sicut ambitiosi; qui ambiunt primos acubitus: non in spiritu garrulitatis, non vanitatis, non curiositatis, &c. Stella hic.

Ascenderunt in templum, ut orarent. Luc. 18.10. Ad hoc debet quilibet ascendere in Ecclesiam, id est, ad orandum: non ad videndum mulieres; vel prava, & vana, colloquia faciendum: quod tamen multi faciunt. Hugo Card. hic.

Modestia vestra nota sit omnibus hominibus: Dominus enim prope est. Philipp. 4.5. Quia nusquam magis, quàm in præsentia Domini, in templis, modestia cavenda. Mendoza in 1. Reg. 6.13.

Ecclesiam, non secus ac cælum, frequenta: nihilque in ipsa, seu loquere, seu cogita, seu terrenum. S. Nilus Cap. Paræn.

Balæna Britannica, insula instar extensa, & ad formam terræ firmæ, uligine, imò gramine, in dorso jobbata; exscendente S. Maclovio è navi, & sacrificante, cœpit loco moveri. Quò animadvertò Maclovius belluæ imperavit, ut staret; donec sacra peragerentur, ac sicci vectores in navim rediissent. Scretit, & jussa fecit: ad verecundiam grandium hominum; qui vel in templis sæpe quieti stare nequeunt, donec res divina ad finem perducatur. Stengelius Judic. div. t.2. c.14.

Abyssinorum (qui fidem Christianam profiterentur, sed superstitionib? Judaicis habent inquinatâ) nemini licet, nisi nudis pedibus, templum ingredi: in quo qui riserint, sermocinati fuerint, aut deambularint; profani habentur, & scelesti. Pectus Janicus thes. rer. Indic. tom.2. c.14.

§. VIII.

Commendatur in templo silentium; arguitur garrulitas, &c.

Raticulamque in modum retis anciam &c. Ex. 27.4. Circa altare hoc erat maximâ multitudo Sacerdotum, & Levitarum; præsertim in festis, cum multæ immolandæ essent victimæ: alii enim eas mactabant, alii exoriabant, alii secabant, lavabant, &c. mirò omnes silentiò & reverentiâ. Aristæas l. de Septuaginta Interpretibus: silentium tantum inest; ut, cum septingenti ferè ministrorum continuò adsint, & offerentium libamina sit multitudo ingens; nec unum quidem hominum in loco versari putes summâ namque veneratione, & magnâ pietate, cuncta perficiuntur. Cornelius hic.

ia con-
nem,
quòd,
ndum
mmo-
à. i.
si non
gi gu-
sare,
n Dei:
e cum
72.5.
nostis,
quòd
tatio-
usc. de

2.
sunt.
ies ab
is, cir-
aben-
quan-
clesia:
illis.
ngelo-
ugnæ
nctus.

. Me-
o, ad-
& ten-
ut in
4. in
ator;
63. de
mum
& vi-
oluit.
o no-
digna-
tingi;
tiam,
retur.

homi-
ncun-
pculis
uum.
stan-
præ-

quod
butas
1, qui
nem-
n, ex
m vo-
essia,
I. 19.
aster.
Qui